

STOŁOWICZE. (Stwołowicze) m-ko. Jest to dawna osada, nadana Niemirze Rezanowiczowi przez Witolda; Kazimierz Jagiellończyk 1450 roku potwierdził to nadanie. W dalszej kolejności czasu, Stwołowicze nabyte zostały przez Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła zwanego Sierotką. Syn jego Zygmunt w 17 roku życia powziął chęć wstąpienia do zakonu kawalerów Maltańskich i w roku 1609 udał się do Malty, a po złożeniu ślubów, odbył na morzu Śródziemnym wyprawę przeciw piratom afrykańskim. Mikołaj Krzysztof Radziwiłł, za zniesieniem się z W. Mistrzem Alofem de Vignacourt, postanowił założyć dla syna Komandorję w Litwie, przeznaczając na ten cel nabyte przez siebie dobra Stołowicze i majątność Pociejskiej. Odtąd Stołowicze znane są, jako stolica jedynej komandorji w W. Ks. Lit. Pierwszy jej posiadacz Zygmunt Karol Radziwiłł, starał się ją ozdobić, i sprowadziwszy z Włoch budowniczego, wystawił domek Loretański, w którym według podań pobożni wiele łask za przyczyną Matki Boskiej doznawali.

Po Zygmuncie komandorami byli dwaj bracia Judyccy, Pac, Dąbrowski, do 1764 roku hr. Jerzy de Saxe, syn Augusta II. Po zgonie Augusta III, wskutek wybuchu w kraju reakcji przeciw domowi Saskiemu, konfederacja Brzeska prowadząca na tron Stanisława Augusta Ponia-

towskiego, prześladując wszystkich stronników dawnego rządu, odsadziła od komandorji hrabiego Saskiego, jako cudzoziemca, przyznawszy ją Bartłomiejowi Steckiemu.

Po jego zejściu objął Stołowicze Ludwik Radziwiłł, ordynat Klecki, a następnie dobra te przeszły pod prawo ziemskie.

Stołowicze jest to mała miejscina, nie mająca oprócz komandorji innych wspomnień historycznych; pamiętne jest jednak zadana klęską przez generała Suworowa, Hetm. W. L. Michałowi Ogińskiemu 23 września 1771 roku. Czas jakiś Stołowicze były miastem powiatowem, wróciły jednak niebawem do rzędu miasteczek parafjalnych.

Kościół farny miał przy sobie szpital fundowany r. 1657 przez jednego z Radziwiłłów.